

Til Finansdepartementet

Cc: Statens Pensjonsfond Utland

Sendt per epost til: postmottak@fin.dep.no

Finansdep ref. 13/632EEr

Vår ref. 2001/123

Dato: 24. januar 2014

Åpenhetskrav for ansvarlig investeringspraksis i Statens pensjonsfond utland (SPU).

1. Innledning

Strategirådet ble i januar 2013 bedt om å utarbeide en rapport om den overordnede strategien for ansvarlig investeringspraksis i Statens pensjonsfond utland (SPU). Strategirådet overleverte sin rapport om den overordnede strategien for ansvarlig investeringspraksis den 11. november 2013. Finansdepartementet la rapporten til høring¹ 23. november 2013, og vi oversender med dette vårt høringssvar.

2. Om Publish What You Pay Norge (PWYP)

PWYP Norge er den norske avdelingen av et nettverk som består av over 750 organisasjoner fra over 70 land, de fleste fra ressursrike land i Sør. Nettverket har arbeidet med naturressurser, utvinningsindustri og skattespørsmål i over ti år. PWYP Norge har særskilt arbeidet med å avdekke og identifisere mekanismer som brukes av selskaper for å flytte ubeskattede inntekter over landegrenser og til seg selv, en praksis som er skadelig for både kildestater, hjemstater og investorer. Vi foreslår mekanismer for hvordan man kan unngå at slike ubeskattede inntekter blir flyttet over landegrenser, og styrker og samarbeider direkte med sivilsamfunn i Sør som drivkrefter og endringsaktører i sine land og for å dele informasjon og skape debatt i samfunnet.

PWYP er en organisasjon som helt siden starten har hatt ansvarlig investeringspraksis på agendaen. Dette fremgår av samtlige av de rapporter som vi har gitt ut (rapporter fra kompetanseutviklingsprogrammet TRACE ikke medtatt) at vi har hatt et fokus på kunnskapsutvikling på området ansvarlige og økonomisk bærekraftige investeringer. I denne sammenheng kan det være

¹ <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fin/dok/hoeringer/hoeringsdok/2013/horing--strategien-for-ansvarlig-investe/horingsbrev.html?id=746901>

relevant å formidle følgende rapporter om hvordan vi mener at en målsetting om ansvarlige investeringer best kan nås:

- *An extended country-by-country reporting standard (2013, 3. utgave)*²
Hvordan man kan oppnå åpenhet om investeringer i naturressurser på den beste, enkleste, rimeligste og mest effektive måten, til beste for ressurslandene, investorer i ressurs-selskaper og andre interessenter. Alle alternative land-for-land rapporteringsforslag gir enten (1) mindre/dårligere informasjon eller (2) er dyrere å implementere. For investorer er informasjonsverdien av utvidet land-for-land rapportering åpenbar sammenlignet med alternativene.
- *The Case for Windfall Taxes - A guide to optimal resource taxation (2013, 1. utgave)*³
Hvordan land kan optimalisere sine ressurskattesystemer og hvordan en spesiell gruppe skatter kan være med og presse ned kostnadene i enkelte selskaper som driver med ressursutvinning ved å fordele skattene på flere selskaper og gjøre det mer lønnsomt for de mest kostnad effektive selskapene å fortsette sin praksis og mer lønnsomt å kutte kostnader for selskaper med den høyeste kostnadsstrukturen (eventuelt at disse tas ut av virksomhet fordi bidraget tilbake til samfunnet er for lavt). På denne måten vil de mest effektive selskapene overleve på lang sikt (survival of the fittest), og ikke de mest utspekulerte (survival of the fattest) som opprettholder et kunstig høyt kostnadsnivå i utvinningsland og overfører profitt til lavskatteland.
- *Silence is gold (2013, 1. utgave)*⁴
Hvordan bl.a. advokaters taushetsplikt i praksis benyttes til å omgå regelverk istedenfor å være med og holde klienter ute av trøbbel når regelverk er overtrådt. Å få ryddighet på dette området vil være med og bedre investeringspraksisen ift dagens praksis.
- *Finansiell Åpenhet (2012, 1. utgave)*⁵
Rapport fra Dialogprosjektet om kapital for utvikling. Viser nødvendigheten av finansiell åpenhet og veier å gå i den forbindelse når det gjelder naturressursinvesteringer.
- *Lost billions – transfer pricing in the extractive industries (2012, 1. utgave)*⁶
Dokumenterer hvordan over 110 milliarder US dollar har forsvunnet gjennom feilprising av olje i USA og EU mellom 2000 og 2010. Profitten er blitt flyttet fra kildeland og hjemstater til datterselskaper i lavskatteland (skatteparadiser), hvor de inngår i en investerings- og kostnadsloop, og uten at disse pengene er tilgjengelige for investorer i oppstrømsselskaper.
- *Protection against derivative abuse (2011, 1. utgave)*⁷
Utvinningsindustrien er storforbruker av et finansielt instrument kalt derivater, som kan bli misbrukt til å føre inntekter ut av vertsland før de er skattlagt. Akkurat som med transfer

² <http://pwyp.no/en/extended-country-country-reporting-standard-policy-proposal-eu-volume-2-0>

³ <http://pwyp.no/en/case-windfall-taxes-guide-optimal-resource-taxation-0>

⁴ <http://pwyp.no/en/silence-golden>

⁵ <http://pwyp.no/en/finansiell-åpenhet-grep-å-styrke-demokrati-og-rettferdig-fordeling>

⁶ <http://pwyp.no/en/lost-billions-transfer-pricing-extractive-industries>

⁷ <http://pwyp.no/en/protection-derivative-abuse>

pricing så kan profitten havne i datterselskaper i lavskatteland, hvor selskaper ikke benytte pengene til å betale utbytte til investorene, fordi dette vil utløse beskatning i hjemstaten. Ett enkelt politikkløst forslag kan innføres unilateralt, og stoppe misbruk samtidig som den riktige bruken av disse instrumentene beskyttes. Dette vil bidra til at selskapene kan overføre pengene via dividende opp gjennom selskapskjeden, og dermed tilgjengeliggjøre disse midlene til investorene.

- *Piping profits (2011, 1. utgave)*⁸
Rapporten avdekker konglomerat-strukturen i 10 av de største utvinnings-selskapene i verden. Mer enn 1/3 av samtlige datterselskaper befinner seg i lavskatteland (skatteparadis), noe som bekrefter at lavskatteland er en integrert del av virksomheten også i de aller største utvinnings-selskapene. Selv noen av verdens største selskaper har vist seg å måtte låne penger for å utbetale utbytte til investorene. Når selskaper må låne penger til dette formålet, så viser dette bl.a. at store pengesummer er låst fast i skatteparadiser. Slike selskaper vil forsøke å minimere utbyttet til investorene, noe som gjør til at investorene ikke får full råderett over de midlene som kunne vært investert til del, og som investorer selv kunne benyttet til å investere slik man ønsket.

PWYP Norge ønsker med dette å komme med nedenstående innspill til hvordan en etisk investeringspraksis kan styrkes ved at SPU stiller **åpenhetskravet "utvidet land for land rapportering"** til selskaper det investeres i. Det er den norske befolkningen som eier fondet og PWYP Norge stiller tydelige, gjennomførbare, effektive og rimelige krav om åpenhet.

Hensikten med åpenhetskravet er bedre kontroll med selskapers pengestrømmer og en bedre oversikt over om selskapene er i risikozonen for å drive naturressurstyveri og korrupsjon.

3. Vår høringsuttalelse

a. Bakgrunn for høringsuttalelsen

Verden er blitt mindre, men mer uoversiktlig. SPU er blitt større, og mer uoversiktlig.

PWYP støtter derfor Strategirådets Pilar En om at det er behov for å

- klargjøre målsettingen for arbeidet med ansvarlig investeringspraksis
- utvikle og kommunisere et sett overordnede prinsipper for ansvarlige investeringer
- utvikle og anvende eierskapsstrategier som støtter opp under målsettingen og prinsippene for ansvarlige investeringer.

PWYP støtter også Strategirådets Pilar To om at det er behov for

- åpenhet om fondets rammeverk for ansvarlige investeringer
- å sikre allmenn tillit til forvaltningen av fondet

Norge er et lite land i verdensmålestokk, men SPU vil over tid bli svært stort og innflytelsesrikt. Det vil fremme konflikter dersom det ikke ligger åpent formulerte og kommuniserte prinsipper for håndtering av probleminvesteringer i fondet. Det er viktig at fondets operative investeringer er

⁸ <http://pwyp.no/en/piping-profits>

hemmelig for å sikre at fondets investeringer påvirker markedet i minst mulig grad. Like viktig er det imidlertid at håndtering av konfliktfylte investeringer håndteres i åpenhet for å sikre at tilliten til fondets investeringsstrategi bevares over tid. Det er konfliktene som er vesentlige å håndtere i åpenhet, ikke de totale investeringene. Samtidig er det mulig å sørge for at mest mulig av informasjonen om selskapene gjøres så objektiv som mulig. Dette er årsaken til at PWYP mener at et åpenhetskrav overfor selskapene er den beste garantien for investorer til å skaffe seg objektiv informasjon om selskapene. Land-for-land rapportering av skatter alene, slik det foreligger i EU og USA per tidspunkt, gir lite informasjon til investorer. Utvidet land-for-land rapportering slik foreslått av PWYP blir innført i Norge (og deretter i EU og USA ved neste korsvei) gir imidlertid investor innsikt i 8 sentrale nøkkeltall per land; antall ansatte, produksjon, investeringer, inntekter, kostnader og skatter (skatter bestående av 3 nøkkeltall). Denne innsikten, dersom den produseres som endel av noter til finansregnskapet og for alle land, vil være svært verdifull for alle investorer, ikke minst SPU. Finansdepartementet og SPU bør derfor være pådrivere for

- tilrettelegging av utvidet land-for-land informasjon i norsk regelverk
- påvirkning av det enkelte selskap SPU investerer i til frivillig å legge frem slik informasjon i noter til finansregnskapet (nøkkeltallene, ikke nødvendigvis alle skatteopplysningene land for land)
- påvirkning av internasjonalt regelverk, bl.a. i EU og USA, for å lovfeste denne informasjonsplikten også i andre markeder for å sikre likebehandling av selskaper, og der lovfesting ikke skjer, påvirke internasjonale fora for at slik rapportering blir standardisert gjennom regnskapsretningslinjer (IASB) eller harmonisering av andre regelverk på tvers av stater (FN)

Likebehandling av selskaper er en vesentlig faktor for å beskytte den langsiktige inntjeningen til SPU. Manglende skatteinngang (flytting av skattefundament til lavskattelend) har en destabiliserende effekt på de ulike land og en negativ effekt på dividendeutbetalinger til investorer. Manglende skatteinngang vil hemme fattigdomsbekjempelse og utdanning i landene. Det politiske miljøet i landene vil destabiliseres, og konflikter, korrupsjon og politiske omveltninger resultatet. Dette fremmer ikke den langsiktige inntjeningen til SPU og andre investorer. Tvert imot er mangel på skatteinngang det beste eksempelet på naturressurstyveri og tyveri av skattefundament som bunner i markeder og kjøpekraft. Siden SPU neppe vil investere i de verste selskapene, er det vesentlig å få på plass lovregulering, slik som utvidet land-for-land rapportering, som gjør til at de selskapene som SPU investerer i får like arbeidsvilkår med de selskapene som SPU ikke vil investere i. Dette vil være med og sikre en fair konkurransesituasjon selskaper imellom og sikre den langsiktige inntjeningen til SPU og andre investorer. Normalt vil den enkelte investor ha liten innflytelse på slik rapportering, og den enkelte investor er derfor avhengig at nasjonale og internasjonale myndigheter tar ansvar og gjennomfører slik lovgivning. SPU som investor er imidlertid stor nok til også på selvstendig grunnlag å kreve utvidet land-for-land rapportering. Dette vil være til beste for hele investormiljøet. Det er tilstrekkelig med en kritisk masse av større selskaper som gjennomfører utvidet land-for-land rapportering til at kravet vil komme massivt om at dette må gjelde for alle (utvinnings)selskaper.

PWYP har ikke prinsipielle synspunkter rundt (om)organiseringen av arbeidet knyttet til gjennomføring av Pilar En og To, men det forutsettes at

- det er åpenhet om prosessene for eventuell utelukkelse, og
- det er et klart skille mellom den norske stat gjennom Finansdepartementet, som øverste tilsynsmyndighet for SPU, og SPU's utøvende rolle knyttet til ansvarlige investeringer.

Det må være åpenbart at dersom utelukkelsessak fremmes, behandles og avgjøres innen SPU, men at dette må gjøres i åpenhet, jfr forslaget om to lister nedenfor.

b. Hva bør strategien inkludere

En ansvarlig investeringsstrategi bør inkludere et krav om utvidet land-for-land rapportering for det enkelte (utvinnings)selskap for å fremme:

- at selskaper ikke bedriver naturressurstyveri eller på andre måter underminerer ulike lands skattegrunnlag
- like rammevilkår for selskaper verden rundt
- at profitt ikke oppmagasineres i skatteparadiser hvor pengene ikke kan benyttes til utdeling som utbytte til investorer som SPU.

For å lage klare og sporbare systemer som lar selskapene gjennomføre tiltak før eventuell utelukkelse (dersom de ønsker det), så vil det være kritisk at det i tillegg til en åpent kommunisert ansvarlig investeringsstrategi (som bør inkludere utvidet land-for-land rapportering) opprettes to åpne lister;

- (1) En observasjonsliste som selskaper settes på dersom SPU får informasjon/tips som anses som så troverdig at SPU vil ønske å følge utviklingen i selskapet. Selskaper kan maksimalt stå på observasjonslisten i 6 måneder. Selskapet vil enten fjernes fra observasjonslisten eller overføres til en undersøkelsesliste (se 2 under). Å stå på observasjonslisten innebærer at selskapet har anledning til å forhøre seg om hvorfor det står på listen og fremme sine synspunkter.
- (2) En undersøkelsesliste som selskaper settes på dersom man basert på observasjoner gjort mens selskapet er på observasjonslisten mener at det er begrunnet mistanke om at selskapet kan bli gjenstand for utelukkelse. Å stå på listen innebærer aktive undersøkelser av selskapet og at selskapet har anledning til å legge frem dokumentasjon overfor SPU.

Dersom det ikke lages slike klare, entydige og åpne lister med tidsbegrensing eller en aktivt undersøkende fase risikerer man at selskaper forskjellsbehandles og at Norge som nasjon vil komme under press fra andre nasjoner dersom regelverket kan mistolkes.

Det er ikke meningen at manglende utvidet land-for-land rapportering skal kunne medføre utelukkelse fra SPU-porteføljen før slik rapportering er lovfestet, men meningen er at SPU på selvstendig grunnlag skal jobbe for at selskaper skal rapportere etter en utvidet land-for-land standard i sitt finansregnskap for å gi SPU og andre investorer den nødvendige innsikten i selskapet til å kunne fatte korrekte investeringsbeslutninger. Like viktig som utelukkelse er det at formuesforvaltere på vegne av SPU kan gjøre de rette investeringsbeslutningene. Utvidet land-for-land er en type objektiv informasjon, produsert av det enkelte selskap selv, som er sammenlignbar på tvers av samtlige selskaper i samme industri.

c. Hvordan kan strategien gjennomføres

Åpenhetskravet kan strømlinjeformes i den ansvarlige investeringsstrategien på følgende måter:

1. Finansdepartementet bør gjøre åpenhetskravet til et sentralt punkt i en ansvarlig investeringsstrategi for å gjøre informasjon fra selskapene mer objektiv, og dermed redusere potensielle konfliktsituasjoner mellom SPU og det enkelte selskap og mellom Norge og andre land.
2. SPU bør stille åpenhetskravet "utvidet land for land rapportering" direkte til selskaper det investeres i.
2. SPU bør innta åpenhetskravet "utvidet land for land rapportering" i "expectations document" som SPU deler med meglerhus
3. SPU bør sette åpenhetskravet "utvidet land for land rapportering" som et prioritert punkt der hvor SPU kan bruke sitt handlingsrom gjennom sin stemmegivning eller instruksjoner for dette.

Hensikten er at SPU skal få tilbake mer av kontrollen med sine investeringer i ulike selskaper verden rundt, og at investorer, media og andre interessenter skal kunne følge selskapers pengestrømmer og dermed bidra til at de dårligste selskapene ikke får lov til å fortsette å legge premissene for de «gode» selskapene når det gjelder kapitalflukt.

Vesentlige hensyn for å hindre omgåelse av kravet:

Det er vesentlig at et åpenhetskrav ikke baseres på tilfeldige prinsipper som legger opp til store omgåelsesmuligheter for selskapene. Det er også av vesentlig betydning at åpenhetskravet blir et godt eksempel for andre investorer som skal utarbeide tilsvarende åpenhetskrav for selskaper de vil investere i, og at kravet ikke fortsetter å gi selskaper muligheter for omgåelser, på investorers - og i pensjonsfondets tilfelle, også borgernes - bekostning.

For å tilfredstille åpenhetskravet "utvidet land for land rapportering" må rapporteringen omfatte:

1. 8 regnskapstall, inkludert skattetall fra resultatregnskap og balanse, presentert i noter til årsregnskapet for hvert land de er registrert i:

- (1) Investering⁹
- (2) Produksjon¹
- (3) Salgsinntekter¹
- (4) Kostnader (gjerne brutt ned på kjøp av varer og tjenester, lønn, andre driftskostnader og netto finanskostnader)¹⁰
- (5) Antall ansatte
- (6) Betalbar skattegjeld 1/1
- (7) + Årets betalbare skatt i resultatregnskapet
- (8) Betalbar skattegjeld 31/12

2. Tallene rapporteres for samtlige land, uten unntak, og summen av land og eliminerings må stemme overens med tall i det konsoliderte finansregnskapet.

Dette er et konkret effektiv, formålstjenlig, enkelt, og ikke minst rimelig og gjennomførbart krav som vil virke etter sin hensikt. Alle andre alternativer til land-for-land rapportering vil være en vesentlig svekkelse av investorers interesse.

⁹ Både foreslått av PWYP Norge og arbeidsgruppen som leverte innstilling til Finansdepartementet når det gjaldt innføring av åpenhetslov i Norge.

¹⁰ PWYP Norge har foreslått at de totale kostnadene inntas, mens Finansdepartementets arbeidsgruppe kun foreslo deler av kostnadene, noe som vil ødelegge informasjonsverdien til investor

Dersom SPU krever dette vil følgende sentrale etiske målsettinger nås:

- Investorer settes i stand til å følge pengene sine.
- Sentral informasjon er i det offentlige rom og bidrar til demokratiske rettsstater (de fleste demokratier i verden er preget av en stor grad av åpenhet mens den motsatte trenden preger land vi ikke forbinder med demokratier).
- Publiseringen skal være pålitelig og bygge på reviderte og revisorgodkjente regnskapstall slik at vi får regnskapsstandarder av høy kvalitet, som er forståelige og transparente og sammenliknbare i offentlighetens interesse

I Appendix fremgår endel sentrale kriterier for at utvidet land-for-land rapportering skal bli et nyttig instrument for SPU i en klar og kommuniserbar ansvarlig investeringsstrategi.

PWYP står til tjeneste dersom det er behov for ytterligere avklaringer av denne høringsuttalelse.

Med vennlig hilsen,
Publish What You Pay Norge



Mona Thowsen
Generalsekretær

APPENDIX: BAKGRUNNSMATERIALE FOR ÅPENHETSRAPPORTERINGEN

Forklaring av punkt 1: 8 regnskapstall i noter til årsregnskapet for hvert land de er registrert i, uten unntak

For selskaper som har som forretningsidé å operere i flere land og bruke kompliserte selskapsstrukturer i skatteparadiser for å unngå sine skatteforpliktelser (og arbeidsvilkår for ansatte) i hjemlandet for å redusere skattepliktige inntekter er det naturligvis en gavepakke hvis de kan gjøre dette uten å være åpne. Poenget med en land-for-land-rapportering er å gi nøkkelinformasjon per land selskapet er registrert i for å gi sammenliknbar informasjon. Forslaget fra PWYP Norge går altså ut på å splitte 8 nøkkeltall i årsregnskapet ned på land og at dette enkelt kan gjøres i noter til regnskapet. Dette vil medføre at reelle regnskapstall vil komme på bordet.

Det må derfor ikke gis omgåelsesmulighet gjennom vilkårlige tolkninger som for eksempel «avstemming mot regnskapet» og «regnskapstall». Det kan se tilforlatelig ut, men det vil ha enorme konsekvenser for hvilke tall SPU og offentligheten vil kunne komme til å få se. Slike ordvalg må ikke få lov til styre andre aktørers oppfatning av hvordan selskaper faktisk konsoliderer sine regnskaper og hvilke tall som bes rapportert.

Dersom oljebransjen og revisjonsbransjen får lov til å bestemme, vil det naturligvis bli lagt opp til en rapportering utenfor regnskapet. Alle andre - investorer, statistikkbyråer, media, sivilsamfunn, Utenriksdepartementet, NORAD, ambassadene, Oljedirektoratet (Olje for Utvikling), skatteadministrasjoner - vil være tjent med å få rapportert de 8 regnskapstallene land for land i note til årsregnskapet.

Kravet er harmonisert med det samme kravet i USA og EU og som også vil bli innført i Norge. Om selskapene ønsker å rapportere detaljerte skatteopplysninger i tråd med reglene i USA og EU er det for så vidt i orden, men de 8 regnskapstallene som setter den detaljerte skatterapporteringen inn i den rette kontekst hører ikke hjemme andre steder enn i noter til årsregnskapet.

Rapportering av regnskapstall utenfor årsregnskapet er en avsporing. Med eller uten hensikt. PWYP Norge har lenge arbeidet for at betalte skatter må settes inn i sin naturlige kontekst - regnskapet. Den beste, billigste og enkleste konteksten er å knytte betalte skatter til regnskapet. Det kan best gjøres ved å rapportere følgende regnskapstall som knytter seg til betalte skatter i noter til årsregnskapet:

- (1) Investering – foreslått av både PWYP Norge og arbeidsgruppen
- (2) Produksjon – foreslått av både PWYP og arbeidsgruppen
- (3) Salgsinntekter – foreslått av både PWYP og arbeidsgruppen
- (4a) Kostnader – foreslått av PWYP (gjærne brutt ned på kjøp av varer og tjenester, lønn, andre driftskostnader og netto finanskostnader)
- (4b) Kjøp av varer og tjenester – foreslått av arbeidsgruppen
- (5) Antall ansatte – foreslått av arbeidsgruppen og støttet av PWYP
- (6) Betalbar skattegjeld 1/1 - foreslått som 3 tall fra PWYP, som 1 tall fra arbeidsgruppen med nedbryting lik EU-direktivet (det siste også støttet av PWYP)
- (7) + Årets betalbare skatt i resultatregnskapet – se kommentar til (6) over
- (8) – Betalbar skattegjeld 31/12 – se kommentar til (6) over

Forklaring:

- Investeringer (1) og Produksjon (2) er bakgrunnsinformasjon for Salgsinntekt (3).
- Salgsinntekt (3) – Kostnader (4a) = årets overskudd som årets betalbare skatt (7) kan relateres til.
(Til sammenligning gir Salgsinntekt (3) – Kjøp av varer og tjenester (4b) et meningsløst tall, noe som tilsier at arbeidsgruppens forslag ikke bør følges akkurat på dette punktet og totale kostnader (4a) slik foreslått av PWYP Norge bør velges i stedet.)
- Antall ansatte (5) gir grunnlag for å kalkulere nøkkeltall.
- Regnskapstallene (6) + (7) – (8) = årets betalte skatt og skal være lik EU-rapporteringen

Det er disse 8 regnskapstallene (herunder 4a, ikke 4b som er en avsporing som per tidspunkt ligger inne i forslaget fra Finansdepartementet) som PWYP mener skal rapporteres i noter til årsregnskapet og som vil være av vesentlig interesse for investorer, media, myndigheter, sivilsamfunn m.fl.. EU har ikke tilsvarende rapporteringskrav knyttet til kontekst foreløpig, men PWYP mener at både EU og USA vil oppdage veldig fort at rapporteringen som foreslås/er vedtatt i EU og USA vil være utilstrekkelig, fordi betalte skatter ikke rapporteres i sin naturlige kontekst, og det vil være nødvendig å utvide LLR-rapporteringen også i EU og USA med noter til årsregnskapet. Kun slik vil LLR-rapporteringen settes inn i sin naturlige sammenheng.

Det er denne regnskapskonteksten som PWYP Norge mener skal rapporteres i noter til årsregnskapet. Når *konteksten til betalte skatter* er rapportert i noter til årsregnskapet, så er det veldig naturlig at også *nedsplittingen av betalte skatter* i EU-lovgivningen også rapporteres samme sted (dvs i noter til årsregnskapet), men dette er som sagt ikke helt nødvendig.

Dersom SPU velger å la selskapene rapportere selve nedsplittingen av betalte skatter utenfor årsregnskapet, og dette er i tråd med Norges regler, så har ikke PWYP sterke synspunkter på dette. Det som imidlertid må være åpenbart er at rapporteringen av de 8 regnskapstallene ovenfor, som lager konteksten til hele LLR-rapporteringen, ikke hører hjemme andre steder enn i noter til årsregnskapet.

Forklaring av punkt 2: Kreve at tallene rapporteres for samtlige land, uten unntak

Et åpenhetskrav vil ikke være fullstendig dersom ikke alle relevante land oppgis og påliteligheten til tallene synker naturligvis sterkt. Vi minner om at nettopp på grunn av hemmeligholdet i skatteparadiser er det også umulig å vite hva som kan være korrupsjon og hva som er skatteunndragelser. Det ene konverteres enkelt til det andre når muligheten er tilstede. Utvidet land-for-land rapportering er derfor ikke et spesifikt instrument mot korrupsjon, men er et glimrende instrument mot kapitalflukt på generell basis. Regnskapstall må rapporteres for samtlige land, uten unntak. **Kravet må altså ikke beskytte enkelte land mot innsyn.**

Men det er ikke enkeltland, ofte omtalt som ”skatteparadiser” eller ”sekretessejurisdiksjoner” som holder informasjon skjult overfor det landet der hvor selskaper har sine skatteforpliktelser (og som gjør det mulig å skjule eventuell korrupsjon og skatteunndragelser) i hjemlandet som skal bestemme politikken i Norge. Det er heller ikke verdens ”verstingselskaper” som står for menneskerettighetsbrudd og miljøkatastrofer som skal bestemme politikken i Norge.

Dersom SPU *ikke* krever at rapporteringen kobles til allerede revisorgodkjente reelle regnskapstall vil det åpner opp for store omgørelser fra selskapene. Dette er ikke hensikten med åpenhetskravet og enhver pålitelighet til tallene vil da synke ytterligere og nytteverdien for investorer som SPU vil synke dramatisk. Et åpenhetskrav *uten* kobling til selskapenes regnskap vil tilslore mer enn den avslører, og være mindre troverdig. Den vil også gjøre rapporteringen mer kostbar enn nødvendig. Det er blitt påstått at de 8 regnskapstallene PWYP Norge mener må bli inntatt som note til årsregnskapet i konserner, medfører økte kostnader til revisjon. Dette medfører ikke riktighet. De tallene PWYP Norge ber om at blir tatt inn i noter til regnskapet *er allerede revidert* i forbindelse med revisjon av konsernregnskapet. Det er kun snakk om at selskapet må rapportere dem. Det er både billigere og enklere å rapportere allerede reviderte tall i en rapport som allerede lages (årsregnskapet), enn å lage en separat rapport.

Det må heller ikke gis **mulighet til omgåelse for selskapene ved at selskapene selv skal få rapportere enten land-for-land eller prosjekt-for-prosjekt**. Åpenhetskravet må være basert på prinsippet om at alle selskaper må rapportere land-for-land for å gi sammenlignbare tall selskaper imellom. Alt kan naturligvis oppgis som ”et prosjekt” og inkludere flere land (og skatteparadiser). Hovedpoenget er at informasjon skal publiseres per land selskapet er registrert i, men at det er valgfritt om man vil velge å rapportere på prosjekt i tillegg hvis regler i andre land tilsier dette.

Støtte av sentrale samfunnsaktører og investorer

Forslaget er støttet av Finansdepartementets egen arbeidsgruppe i tillegg til organisasjoner som representere store og viktige interessegrupper – investorer, media (Redaktørforeningen), fagorganiserte og ulike myndigheter i Norge.

Et effektivt krav fra SPU vil gi et unikt erfaringsgrunnlag og bidra til å skape transparente markeder og like konkurransevilkår, noe vi mener bør være en stor fordel for både norske selskaper og ikke minst for norske investorer gjennom Statens Pensjonsfond - Utland.

Investorer og over en halv million fagorganiserte i Norge støtter allerede opp om lovgivningen. Investorers kontroll over egne pengeplasseringer har blitt mer og mer svekket etterhvert som selskapene er blitt stadig større og investorenes innsikt er blitt redusert. Et åpenhetskrav som kobler land-for-land rapportering til selskapenes regnskap gjennom rapportering i noter til regnskapet, vil være av avgjørende betydning for å gi investorene tilbake noe av kontrollen med hva som skjer i store, globale selskaper. Og gjøre det mulig å stille relevante spørsmål.

Noen kjente motargumenter og PWYP Norges svar til dette:

1. ”det er ikke praktisk mulig å sammenstille opplysninger om faktiske betalinger til myndigheter etter et kontantprinsipp,.... med opplysninger om estimert påløpt skatt periodisert etter regnskapslovens krav (transaksjonsprinsippet, opptjeningsprinsippet og sammenstillingsprinsippet, jf. regnskapsloven § 4-1 nr. 1 til 3.) Det er .. ikke mulig å føre de opplysningene som direktivet krever i de lovpålagte oppstillingene i årsregnskapet (resultatregnskapet og balansen)”.

PWYP Norges kommentar:

Selvfølgelig er det ikke bare praktisk mulig, men faktisk ganske enkelt, å sammenstille

kontantprinsippet som legges til grunn for nedbrytingen av skattene i LLR med regnskapsprinsippene i regnskapsloven (transaksjonsprinsippet, opptjeningsprinsippet, sammenstillingsprinsippet). Dette skjer enkelt med de 8 regnskapstallene som PWYP Norge har bedt om blir rapportert i note til årsregnskapet og som skal stemme med årsregnskapets tall.

Mesteparten av betalte skatter blir rapportert i betalbar skatt i balansen og i årets betalbare skatt i resultatregnskapet.

$$\text{Betalbar skatt 1/1} + \text{Årets betalbare skatt i resultatet} - \text{Betalbar skatt 31/12} \\ = \text{ÅRETS BETALTE SKATT}$$

Ved å rapportere disse 3 regnskapsstørrelsene er dermed grunnlaget lagt for å sette betalte skatter (kontantprinsippet) inn i sin naturlige kontekst: regnskapet.

I nedbrytingen av skatter etter EU-direktivets prinsipper så vil det være naturlig å splitte nedbrytingen i to deler:

1. Første del vil være skatter som rapporteres via skattelinjene i regnskapet og som derfor AUTOMATISK stemmer med ÅRETS BETALTE SKATT fra regnskapet over. Disse skattene MÅ stemme mellom kontantprinsipp og regnskapsprinsippene fordi disse skattene legges til grunn for fradrag i morselskapets selvangivelse for krav om kreditfradrag for betalt skatt i andre land. Dersom det er avvik mellom kontantprinsippet og regnskapsprinsippene på dette området så må det skyldes at en skatt som er betalt, ikke er registrert i regnskapet. Det vil i så tilfelle være et avvik fra regnskapsprinsippet (dvs. at regnskapet er feil) fordi en skatt som er betalt innenfor en regnskapsperiode og som gjelder den regnskapsperioden, også skal registreres i regnskapet innenfor samme regnskapsperiode. Selskapet vil i slike tilfeller ha insentiv til å forbedre sine regnskapsrutiner.
2. Andre del vil være skatter som i regnskapet rapporteres UTENFOR skattelinjene i regnskapet og som derfor inngår i kostnader i regnskapet (slik som CO2-avgift på norsk sokkel og lokale skatter som det ikke kreves kreditfradrag for). Disse skattene periodiseres sjelden i regnskapet, men registreres i den regnskapsperioden de betales fordi de som oftest gjelder samme regnskapsperiode. Andre del av nedbrytingen av skatter vil da være en reklassifisering fra kostnadsdelen i regnskapet til betalte skatter i nedbrytingen etter EU-direktivet. Disse skattene er enkle å skille fra skattene i selskapets skattelinjer fordi de utgjør en egen klasse av betalinger som det ikke kan kreves kreditfradrag for.

Spørsmålet til dem som mener at dette ikke er praktisk mulig må bli:

- Hvordan tror man at betalte skatter (kontantprinsippet) registreres i regnskapet (regnskapsprinsippene)?
- Dersom man er uenig i at ovenstående gir en god beskrivelse av hvordan betalte skatter og skatter har sammenheng i regnskapet, kan det da legges fram en alternativ forståelse som forklarer hvorfor de tror at tingenes tilstand ikke er slik?

2. "... muligheten til å innta LLR som noteopplysning i årsregnskapet også uhensiktsmessig, ettersom notene må knyttes til enkeltposter i regnskapet. Å kreve LLR inntatt som noteopplysninger ville bare være praktisk mulig for de utvidede opplysningskravene

som arbeidsgruppen legger opp til i sin rapport, mens betalinger til myndighetene fortsatt ville måtte presenteres i en egen rapport. ... vil tilleggsopplysningene bli mindre tilgjengelige for brukerne dersom de presentasjonsmessig skilles fra opplysninger om betalinger til myndigheter. Dette tilsier at alle opplysningene som inngår i "utvidet" LLR bør gis i en egen samlet rapport, istedenfor at opplysningene presenteres dels i noter og dels i en egen rapport."

PWYP Norges kommentar:

Tvert imot er det veldig *hensiktsmessig* å innta LLRs regnskapskontekst som note til årsregnskapet. Notetilknytningen til enkeltposter i regnskapet vil være som følger:

- (1) *Investeringer* --> notehenvvisning fra anleggsmidler i balansen eller ingen notehenvvisning på grunn av at det på denne regnskapslinjen allerede henvises til anleggsnote. Årets investeringer i anleggsnoten vil være lik sum investeringer per land i land-for-land noten.
- (2) *Produksjon* --> oppgis i note, men ingen notehenvvisning fra resultatregnskap eller balanse, eventuelt notehenvvisning fra (periodiserte) salgsinntekter (det forutsettes at det er solgt produksjon som rapporteres).
- (3) *Salgsinntekt* --> notehenvvisning fra (periodiserte) salgsinntekter.
- (4) *Kostnader* --> oppgis i note, men ingen notehenvvisning fra resultatregnskapet, eller notehenvvisning fra den enkelte regnskapslinje dersom kostnader brytes ned på regnskapslinjer (kjøp av varer og tjenester, lønn, andre drifts-kostnader, netto finanskostnader).
- (5) *Antall ansatte* --> oppgis i note men ingen notehenvvisning. Sum ansatte må stemme med antall ansatte som oppgis i styrets årsberetning.
- (6) *Betalbar skattegjeld 1/1* --> notehenvvisning fra balansen.
- (7) *Årets betalbare skatt i resultatregnskapet* --> notehenvvisning fra resultatregnskapet.
- (8) *Betalbar skattegjeld 31/12* --> notehenvvisning fra balansen.

Det er *koblingen til regnskapet* som er av helt avgjørende betydning for at betalte skatter skal ha troverdighet blant investorer, media, myndigheter og sivilsamfunn mv. Samtidig er dette den beste, billigste og enkleste måten å rapportere land-for-land på, selv for store selskaper. Å da påstå at den eneste naturlige plasseringen av disse *regnskapstallene*, som er som note til årsregnskapet, blir *uhensiktsmessig* synes å være en veldig firkantet virkelighetsforståelse. Vi har til et annet lignende spørsmål foreslått følgende: «*Selskapet kan velge om nedbrytingen skal rapporteres i separat rapport eller inntas som del av noten til årsregnskapet*». Det betyr at selskaper kan utvide noten med nedbrytingen av skattene i tråd med EU-direktivet dersom de finner dette mer hensiktsmessig enn separat rapportering, men kan også velge separat rapportering av nedbrytingen. Presentasjon av de 8 regnskapstallene som gir *den naturlige konteksten* som land-for-land rapporteringen gjøres i, hører ikke hjemme andre steder enn i note til årsregnskapet.

3. "En løsning der LLR integreres i årsregnskapet vil også innebære at rapporten underlegges krav til full revisjon. ..."

PWYP Norges kommentar:

Dette er allerede reviderte tall. PWYP Norge har vanskeligheter med å se hvilke argumenter som skulle være MER vektige enn dette. Det betyr at det ikke skal foreligge noen merkostnad av noen betydning for selskapene knyttet til disse tallene til tross for hva som hevdes fra oljeindustrien og revisjonsbransjen.

- (1) Investeringer --> allerede idag underlagt revisjon i forbindelse med konsolidering ned på landnivå eller alternativt ned på selskapsnivå. Siden juridiske enheter er begrenset til enkeltland vil det i det siste tilfelle være enkelt å summere opp enkeltelskaper til landnivå uten ytterligere revisjon da summen av investeringer land-for-land og konsernelimineringer vil stemme overens med alle reviderte nivåer i konsernregnskapet.
- (2) Produksjon --> allerede underlagt revisjon. Se kommentar investeringer.
- (3) Salgsinntekt --> allerede underlagt revisjon. Se kommentar investeringer.
- (4) Kostnader --> allerede underlagt revisjon. Se kommentar investeringer.
- (5) Antall ansatte --> allerede underlagt revisjon i forbindelse med kontroll av styrets beretning i konsernet.
- (6) Betalbar skattegjeld 1/1 --> allerede underlagt revisjon. Se kommentar investeringer.
- (7) Årets betalbare skatt i resultatregnskapet --> allerede underlagt revisjon. Se kommentar investeringer.
- (8) Betalbar skattegjeld 31/12 --> allerede underlagt revisjon. Se kommentar investeringer.

Det mest hensiktsmessige, billigste og enkleste er derfor å kreve at selskapene oppgir disse åtte regnskapstallene for hvert land de opererer i, og rapporterer disse i noter til årsregnskapet. For alle skatter som rapporteres på skattelinjene i regnskapet så vil summen av alle land pluss konsernelimineringer automatisk stemme med hovedtallene i konsernregnskapet. Det er dermed ikke nødvendig med kostbar revisjon eller tungvint tilleggsrapportering for de skattene som rapporteres via selskapenes regnskapslinjer. I tillegg vil det være et begrenset antall skatter av relativt ubetydelige beløp i konsernsammenheng som vil være ført som kostnad i regnskapet og ikke på skattelinjene (jfr CO2-avgiften i Norge). Disse skattene, som ikke er krediterbare i morselskapets selvangivelse, vil normalt være under vesentlighetsgrensen for konsernrevisor både enkeltvis og samlet. Det er dermed heller ikke for disse skattestørrelsene nødvendig med hverken kostbar revisjon eller tungvint tilleggsrapportering. Dersom de skulle vise seg å være vesentlige for konsernrevisor, f.eks. royalties knyttet til utvinningsvirksomhet i utlandet, så skal konsernrevisor allerede ha gjennomført konsernrevisjon av f.eks. royalties, og dermed er det kun rapporteringen i note til årsregnskapet som gjenstår.

4. " ... en konsistenssjekk av LLR innebære betydelig større kostnader for foretakene enn en konsistenssjekk av samfunnsansvarsrapporteringen. Det vises til at rapportering av samfunnsansvar ikke gjelder tallstørrelser som er sammenlignbare med opplysningene som for øvrig fremgår av foretakenes årsregnskap. En konsistenssjekk av LLR med tallopplysninger vil i realiteten innebære en tilnærmet full revisjon der revisor blant annet må ta hensyn til ulike periodiseringsregler i LLR-rapporten og i årsregnskapet".

PWYP Norges kommentar:

Vi har besvart spørsmålene om revisjon, og har konkludert med at det å innta de nevnte 8 regnskapstall i note til årsregnskapet:

- Ikke vil medføre merkostnad til ytterligere revisjon for skattetall som er ført på selskapets skattelinjer, da disse allerede er underlagt full revisjon i forbindelse med konsolideringen.
- Ikke vil medføre merkostnad til ytterligere revisjon for skattetall som er ført som kostnad og ikke som del av selskapets skattelinjer, da disse vil både enkeltvis og samlet normalt vil være betydelig under vesentlighetsgrensen til konsernrevisor eller allerede revidert fordi de er over vesentlighetsgrensen.

Det vil derfor være fullstendig uhenktsmessig IKKE å rapportere disse tallene i note til

årsregnskapet og benytte det faktum at tallene enten er (1) allerede revidert (skattetall i selskapets skattelinjer eller vesentlige skatter ført blant kostnader) eller (2) under vesentlighetsgrensen. Spørsmålet om konsistenssjekk eller full revisjon blir dermed hypotetisk og vil kun reises dersom rapporteringen av de 8 regnskapstallene IKKE er endel av notene til årsregnskapet.

5. "Vi kan ikke se at nytten brukerne vil ha av at det gjennomføres en revisjon/ekstern verifikasjon vil stå i forhold til de betydelige kostnadene en revisjon/ekstern verifikasjon vil innebære".

PWYP Norges kommentar:

Dette er allerede reviderte tall som vist i svaret til et annet spørsmål. Spørsmålsstilleren må derfor heller påvise HVORFOR allerede reviderte tall må underlegges ytterligere revisjon. Eneste sted spørsmålet om revisjon og påfølgende merkostnader til slik revisjon vil oppstå er dersom LLR-rapporteringen skjer utenfor regnskapet og det blir stilt krav om revisjon på grunn av manglende troverdighet av tallmateriale som ligger utenfor regnskapet.

Nytteverdien av utvidet land-for-land rapportering i note til årsregnskapet er åpenbar:

- Konteksten som betalbar skatt presenteres innenfor er koblet til et allerede revidert regnskap
- Det blir mye vanskeligere for konkurrenter til «de gode selskapene» å unndra seg korrekt rapportering, nettopp fordi at regnskapstallene som nedbrytingen av skatter skal kontrolleres mot er rapportert i noter til årsregnskapet
- Investorer vil ha stor nytte av å få større innsikt i de selskapene de har valgt å investere pengene sine i, og dermed kan de også bedre kontrollere at selskapet ivaretar investeringene deres på en god måte. Da låses de økonomiske tallene fast land for land og vil være tilgjengelige så lenge årsrapporter for selskapet er tilgjengelige. Dette vil over tid være en stor fordel for til eksempel oljefondet, som over tid vil kunne høste store gevinster, på lik linje med andre investorer, på at selskaper må rapportere de etterspurte 8 regnskapstallene i note til konsernregnskapet.
- Media vil ha stor nytte av en utvidet land-for-land rapportering som presenteres i note til årsregnskapet. Da låses de økonomiske tallene fast land for land og vil være tilgjengelige så lenge årsrapporter for selskapet er tilgjengelige. Media klarer ikke alltid å følge opp saker der og da, og da er det svært nyttig at særlig disse 8 regnskapstallene er presentert i noter til regnskapet. Når disse 8 tallene ligger i note til regnskapet så vil det være lettere å kunne etterspørre en eventuell nedbryting i særskilt rapportering på et senere tidspunkt.
- Myndigheter vil ha stor nytte av en rapportering i regnskapet, fordi det vil da være en klar og tydelig kobling mellom det myndigheter presenteres fra selskaper verden over og de individuelle selvangivelser som leveres i de enkelte land. Det er svært gunstig at myndighetene kan kontrollere at nedbryting av regnskapstall land-for-land faktisk stemmer overens med regnskapene som legges frem i det enkelte land, og at selskapene kan forklare forskjeller (f.eks. i regnskapsprinsipper) til landenes myndigheter.
- Sivilsamfunn vil ha stor nytte av rapportering i regnskapet. Sivilsamfunn vil som media ha behov for å ha tallmaterialet tilgjengelig i lang tid, og det vil man kunne sørge for ved at de etterspurte 8 regnskapstallene inntas i note til årsregnskapet. Tallmaterialet vil da være tilgjengelig så lenge som årsrapporter er tilgjengelig for interesserte.

Nytten er derfor svært stor for ulike interessenter. Da har vi ikke engang nevnt nytteverdien for

statistikk over verdenshandelen dersom utvidet land-for-land rapportering blir vanlig for de fleste selskaper over tid (neste 5-20 år). Også av denne årsak er det derfor av vital interesse å få de 8 regnskapstallene rapportert som note til årsregnskapet, og ikke bare som tilfeldige tall i en separat rapportering som statistikkbyråer ikke kan benytte til annet enn å regne opp betalt skatt til de ulike landene.

Mot denne store nytteverdien for mange interessenter står et udokumentert utsagn om «de betydelige kostnadene» forbundet med dette. Vi har imidlertid i tilknytning til et annet spørsmål vist til at de 8 regnskapstallene som etterspørres i note til årsregnskapet er allerede revidert av konsernrevisor, og dermed gjenstår kun rapporteringen i note til årsregnskapet. De som hevder at dette tallmaterialet ikke er revidert må legge frem dokumentasjon for denne påstanden. PWYP Norge vet at slik dokumentasjon ikke finnes fordi konsernrevisor nødvendigvis må ha foretatt full revisjon etter vesentlighetskriterier av det etterspurte tallmaterialet. Dette er ikke vanskelig, men fremstilles som vanskelig av oljeindustrien og revisjonsbransjen. Kanskje enda en grunn til å utvide arbeidsgrupper som nedsettes av regjeringen til å også inkludere andre interessegrupper neste gang?

6. "Dette er jo allerede en del av årsberetningen som styret avlegger og det er vel ikke noe galt i det? Det er jo bare det at det ikke er et krav om at det er konsoliderte regnskapstall som legges fram? Det betyr vel ikke at det er hvilke som helst tall som kan legges fram? Det er vel feil! Det ville jo være rart om selskapene rapporterte noe annerledes enn de har i regnskapene sine? Er ikke dette bare mindre detaljer da?"

PWYP Norges kommentar:

Det er ikke feil at selskapene kan rapportere hva de vil hvis LLR-rapporteringen legges helt utenfor regnskapet. Innenfor regnskapet så snakker vi om ferdig reviderte tall og ingen merkostnad av noen betydning til revisjon. Utenfor regnskapet så snakker vi om en separat rapportering som ingen kan dobbeltkontrollere dersom revisor (gjennom regnskapet) ikke har sett konsolideringsmaterialet. Det blir derfor fullt mulig for konserner å «unndra» enkelte land fra rapporteringen når ingen har sett på selve tallmaterialet. Å tro at selskaper som ser seg tjent med å unndra milliarder av kroner fra beskatning i utviklingsland ikke «tør» å rapportere noe annet enn det som er i regnskapene er dessverre ganske naivt. Dette er IKKE en «minor detail». Dette handler om å få dette inn i noter til årsregnskapet og at samtlige selskaper stilles likt i rapporteringen, ellers vil man fortsette å akseptere at de «dårligste» selskapene leder an i tåkelegging av regnskapsinformasjon og dermed skaper usunn konkurranse i forhold til øvrige selskaper.

7. Er det ikke egentlig bra slik som det er nå? Da kan jo sivilsamfunns-organisasjoner som dere påpeke det dersom det er avvik? Da kan det være forhold å undersøke, som igjen kan føre til oppmerksomhet i media. Dette trenger ikke å være en ulempe.

PWYP Norges kommentar:

Jo, det er en kjempeulempe. Hvorfor i alle verden skal sivilsamfunnsorganisasjoner (og andre aktører som investorer, media, journalister, statlige departementer osv.) og andre bruke store ressurser på å kontrollere LLR-rapporteringen når vi kan få den fiks ferdig i regnskapet uten merkostnad til revisjon? Hvordan skal man kunne kommunisere eventuelle avvik overfor alle de som setter sin lit til regnskapet; investorer, media, myndigheter i mange land, sivilsamfunn

i mange land? Dette blir selvsagt en helt håpløst stor oppgave, og vi gjør storsamfunnet en bjørnetjeneste dersom vi ikke legger opp rapporteringen riktig fra starten av. Fokuset til sivilsamfunnet bør være å analysere tallmaterialet fra en troverdig og standardisert LLR-rapportering, for å finne ut hvor store skjevheter det er med eventuell overskuddsgenerering i de enkelte land sett i forhold til skattene som faktisk betales - ikke å se om LLR-rapporteringen er riktig eller ikke. Det er ikke poenget at sivilsamfunnsorganisasjoner skal være revisjonsbyråer!

Poenget må være at borgere kan ha tillit til at myndighetene sørger for at vi får på plass et lovverk som gjør at vi kan ha tillit til at det som rapporteres fra selskapene er tall som er troverdige.

8. "Men er ikke egentlig en slags "delvis uetisk skatteplanlegging" så innarbeidet nå i selskapers kultur at dette er ideer som kanskje må modnes i et passende tempo? Kan det være fint å se på dette om tre år heller? Er det ikke lurt å ta litt lærdom av erfaringene først?"

PWYP Norges kommentar:

Vi snakker ikke om «uetisk skatteplanlegging». Skatteplanlegging går under begrepet "Tax Avoidance". LLR-rapporteringen vil helt sikkert være med og styre skatteplanlegging i en mer etisk retning. Analyser av rapporteringen av sivilsamfunn, media og andre vil kunne medføre nettopp dette, altså at analyser som gjøres vil påvirke dialogen i tiden fremover og dermed endre «uetisk skatteplanlegging» i mer etisk retning.

Mer alvorlig enn "Tax Avoidance" (skatteplanlegging) er imidlertid "Tax Evasion", dvs. *skatteunndragelser*. Problemet er at det er umulig å kunne vite hva som er hva av de to, fordi det er mulig å kjøpe hemmelighet i skatteparadis som gjør det enkelt å konvertere det ene til det andre. Skatteunndragelser er det en fordel å få stanset hurtigst mulig fordi det er blant annet skatteunndragelsene som gjør til at «dårlige» selskaper klarer å oppmagasinere mer kapital enn «bedre» selskaper og at «dårlige» selskaper over tid derfor har kapital nok til å overta «bedre» selskaper. Dette er det som blant annet har skjedd i Transocean, der et selskap som har hovedvirksomheten sin ut fra et skatteparadis har overtatt andre riggselskaper på grunn av at de hadde større pengesekk. Men også større deler av næringslivet risikerer dermed å overtas eller utkonkurreres av «dårlige» selskaper. I prosessen så vil markedsverdien til de selskapene som overtas kunne reduseres til direkte skade for investorer ved at «dårlige» selskaper legger ut «drittpakker» om de andre selskapene for at de skal kunne overta dem til en rimeligere penge. Det er også enklere i «dårlige» selskaper å kvitte seg med minoritetsaksjonærer med skitne triks samt å ta selskaper av børs for å unngå investorinnsyn. Dette er til direkte skade for investorer og storsamfunnet forøvrig. Den som ikke tror at dette foregår har ikke fulgt med i internasjonale forretningsnyheter.

Hvordan kan jeg bli holdt orientert om hva som skjer videre?

1. Registrer din epost for [ukentlig nyhetsbrev](#) på våre nettsider <http://www.pwyp.no>
2. Følg med oss på [Facebook.com/PWYPNorway](https://www.facebook.com/PWYPNorway)
3. Følg oss på [Twitter.com/PWYPNorway](https://twitter.com/PWYPNorway)